

شرکت در آزمون های سرای تاریخ
www.azmoon.sarayetarikh.ir

آزمون های آنلاین سرای تاریخ

- ✓ پایه دهم (تاریخ ۱)
- ✓ پایه یازدهم (تاریخ ۲)
- ✓ پایه دوازدهم (تاریخ ۳)

سوالات تستی درس به درس بصورت رایگان
آزمون های جامع کنکوری درس تاریخ
نمونه سوالات امتحانی

دانلود سوالات درس به درس تاریخ (۱) ، تاریخ (۲) ، تاریخ (۳)

وب سایت سرای تاریخ مرجعی کامل درباره تاریخ ایران و جهان

www.sarayetarikh.ir

سایت عضویت و شرکت در آزمون ها

ایمیل : sarayetarikh@gmail.com

تهییه و تنظیم : ابوالفضل فدائی (دبیر تاریخ)

پیدایش تمدن؛ بین النهرين و مصر

یکی از مهم‌ترین تحولات زندگی بشر، پیدایش و گسترش تمدن است. در این درس، پس از بررسی سیر پیدایش تمدن و مطالعه تمدن‌های بین النهرين و مصر، انتظار می‌رود عوامل مؤثر بر تأسیس تمدن‌ها و مهم‌ترین دستاوردهای تمدنی مردمان بین النهرين و مصر باستان را شناسایی و تحلیل کنید.

سیر پیدایش تمدن

و زمین را گستراندیم و در آن کوههای استوار افکندهیم و از هر چیز سنجیدهای در آن رویاندیم و برای شما و هر کسی که شما روزی دهنده او نیستید، در آن وسایل زندگانی قرار دادیم. (حجر: ۲۰-۱۹)

چهل و ششمین سالروز زمین

پیش از تاریخ را بر اساس نوع اقتصاد معيشتی و ابزارهای مناسب با آن به دوره گردآوری خوراک و دوره تولید خوراک تقسیم کرده‌اند.

۱- دوره گردآوری خوراک: انسان‌های نخستین، شیوه‌ای از زندگی را پدید آوردند که بر دوره گردی، شکار جانوران و گردآوری دانه، میوه، و ریشه گیاهان و درختان برای تأمین خوراک استوار بود. این شیوه از زندگی، تا چندین میلیون سال دوام آورد و تغییر و تکامل آن بسیار کُند و محدود بود. سالیان درازی مردان در دسته‌های کوچک به شکار می‌رفتند و زنان به جمع‌آوری بقایای خوردنی گیاهان و میوه درختان می‌پرداختند.

در یک تقسیم‌بندی کلی، گذشته نشر به دوره پیش از تاریخ و دوره تاریخی تقسیم می‌شود. پیش از تاریخ، به دورانی طولانی از زندگی انسان گفته می‌شود که با ظهور او در پهنه‌گیتی آغاز شد و تا اختراع خط و گسترش تمدن در حدود ۵۰۰۰ سال پیش به طول انجامید. آگاهی ما از این دوره، متکی بر کاوش‌های باستان‌شناسی است. شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که نخستین انسان‌واره‌ها حدود ۴ میلیون سال پیش در علفزارهای آفریقا می‌زیستند و بعدها گروه‌هایی از آنان به اروپا و آسیا کوچ کردند.

بشر مسیر طولانی و مراحل مختلفی را پشت سر گذاشت تا به تمدن رسید. باستان‌شناسان مراحل زندگی انسان‌های

۱۱۰۰
سال پیش

۶۵۰۰
سال پیش

۵۵۰۰
سال پیش

۳۵۰۰
سال پیش

دوره نوسنگی

دوره مس و سنگ

دوره مفرغ

- ابداع خط و نگارش - گسترش شهرنشینی - استفاده از فلز مس و استخراج طلا و نقره - آغاز اهلی کردن حیوانات - آغاز مس به روش چکش کاری - کشاورزی - ساخت ظروف

- شکل‌گیری نخستین تمدن‌ها

۲-اتفاق مهمی که در دوران پیش از تاریخ توسط بشر افتاد چه بود؟ افروختن آتش و استفاده از آن .

● انسان‌های دوره گردآوری خوارک

انسان‌های اوّلیه از پناهگاه‌های طبیعی مانند غارها و نیز دوران پیش از تاریخ، به کار گرفتن آتش بود. این اتفاق، کلبه‌هایی که از شاخ و برگ درختان و گیاهان می‌باختند، تأثیر بسزایی بر زندگی انسان و ارتباط او با محیط گذاشت. برای حفظ جان خود بهره می‌بردند. یکی از اتفاقات مهم

با همکری: الف – دو مورد از تأثیرات آتش بر زندگی انسان‌های نخستین را بیان کنید.
ب – توضیح دهید چرا آشنایی با آتش، شرایط مناسبی برای زندگی انسان در مناطق غیراستوایی پدید آورد؟

سال پیش از	۲۰۰۰۰ سال پیش	۴۰۰۰ سال پیش	۱۸۰۰۰ سال پیش	۱۲۰۰۰ سال پیش
– تراشیدن سنگ و ساخت ابزارهای ساده سنگی – کشف آتش	– گسترش استفاده از غار – ساخت ابزارهای نوک تیز و خراشنده از سنگ چخماق	– ساخت ابزارهای سنگی تیغه‌دار – ساخت اشیای تزیینی سنگی – ساخت ابزار از استخوان	– ابداع تیر و کمان و ابزارهای ترکیبی – گسترش صید آبزیان و پرنده‌گان	

دوره پارینه سنگی

دوره فراپارینه سنگی (میان سنگی)

ساخت تیغه‌های سنگی افزود و توانست ابزارهایی مانند تبر، زوبین و کارد بسازد. استخوان و چوب نیز مواد دیگری بودند که مردمان پیش از تاریخ از آنها برای ابزارسازی استفاده می‌کردند.

سنگ، اصلی‌ترین ماده‌ای بود که انسان‌های نخستین از آن برای ساختن ابزار استفاده کردند. در آغاز، ابزارهای سنگی بسیار ساده و ابتدایی بودند، اما بشر در خلال صدها هزار و حتی چند میلیون سال، بر مهارت خود در

● نمونه‌ای از ابزارهای سنگی دوران پارینه سنگی

فعالیت ۲

باهمفکری: الف - بگویید به چه دلیل باستان‌شناسان، کهن‌ترین دوران زندگی انسان را «عصر سنگ» نامیده‌اند.
ب - به تصاویر ابزارهای سنگی و نمودار خط زمان دقت کنید و توضیح دهید باستان‌شناسان بر اساس چه معیاری، دوره‌پارینه سنگی را به دوره‌های قدیم، میانه و جدید تقسیم کرده‌اند؟

و اندیشیدن تکامل یافت و به حدّی رسید که هنر نقاشی را برای نشان دادن احساس و اندیشه خود به کار گرفت.

● غار تاریخی آلتامیرا در اسپانیا

انسان‌های نخستین در آغاز، قادر به حرف زدن نبودند، اما برای اینکه بتوانند به صورت گروهی به شکار بروند، باید به گونه‌ای با هم ارتباط برقرار می‌کردند. به تدریج تا اواخر دوره گرداوری خوراک، توانایی بشر در سخن گفتن

یک توضیح

در اعماق غارهایی در فرانسه و اسپانیا، تصویرهایی از گاو وحشی و سایر جانوران کشف شده که قدمت آنها به ۲۰۰۰۰ سال پیش می‌رسد.

۳- دوره تولید خوراک از چه زمانی آغاز شد و ویژگی این دوره چه بوده است؟

۴- در دوره تولید خوراک، انسان‌ها چه پیشرفت‌های داشتند؟

انسان‌های نخستین پی برند. اعتقادات انسان‌های اولیه با مشکلات و مخاطرات زندگی آنان مانند بیماری، مرگ، سیل، و خشکسالی ارتباط داشته است. آنان به نیروهایی مرموز و فرا طبیعی باور داشتند که در نظر آنان نگاهدارنده زمین، آسمان و حامی زندگی شان بود.

مطالعه وضعیت دینی و اعتقادات مردم دوره گردآوری خوراک، به دلیل نبود شواهد و مدارک، بسیار دشوار است. امروزه باستان‌شناسان می‌کوشند از طریق بررسی اعتقادات جوامع شکارگر کنونی، مانند بومیان استرالیا و قبیله‌های سرخپوست آمریکای جنوبی، به معتقدات دینی

● چغاگلان - شهرستان مهران

رام کردن جانوران 4 بیشتر نقاط جهان رواج یافت. از آنجاکه زنان مسؤولیت گردآوری دانه‌های گیاهان را بر عهده داشتند، به احتمال زیاد، کشت دانه توسط آنان شروع شده است. در عصر نوسنگی، انسان علاوه بر اینکه فن ساخت ابزار و ظروف سنگی را ترقی 4 **بالابداع چرخ سفالگری**، ظروف گلی تولید کرد و با استفاده از پشم حیوانات، موفق به تولید پارچه شد.

دوره تولید خوراک: از حدود ۱۲۰۰۰ سال پیش 3 گروه‌هایی از مردم گردآورنده خوراک با استفاده از تجربه‌های گذشته، شروع به کشت برخی گیاهان و اهلی کردن حیوانات کردند و برای نخستین بار موفق به تولید خوراک شدند. 3 باستان‌شناسان درباره تقدّم کشاورزی بر اهلی کردن حیوانات و یا بر عکس، نظرهای متفاوت دارند. آنان همچنین مناطق مختلفی از کره زمین را خاستگاه دیرینه کشاورزی معرفی کرده‌اند؛ اما کاوش‌های باستان‌شناسی اخیر، بیشتر، مناطق کوهپایه‌ای زاگرس در غرب ایران را خاستگاه کشاورزی می‌دانند. یافته‌های به دست آمده از کاوش‌های تپه چغاگلان در شهرستان مهران (استان ایلام) نشان می‌دهد که ساکنان این منطقه از نخستین گردآورندگان خوراک بوده‌اند که به کشت گندم و جو روی آوردند. به هر حال، در فاصله ۱۲۰۰۰ تا ۶۵۰۰ سال پیش (عصر نوسنگی) کشت غلات و

● نمونه‌ای از ابزار سنگی و پیکرک سفالی در عصر نوسنگی

۵- مهم‌ترین پیامدهای ابداع کشاورزی توسط انسان‌های اولیه را نام ببرید؟

فعالیت ۳

به نقشه دقت کنید و سپس ارتباط میان شرایط جغرافیایی و نخستین جوامع شبانی و کشاورزی را توضیح دهید.

نقشه نخستین جوامع کشاورزی و شبانی

بر نیاز، عده‌ای به فعالیت دیگری غیر از تولید خوراک مانند ابزار سازی، سفالگری و پارچه‌بافی روی آوردند و در تولید این محصولات مهارت و تخصص یافتند.^۳ در نتیجه تولید مزاد بر نیاز، داد و ستد میان رستاهای دور و نزدیک به تدریج آغاز شد. رونق داد و ستد، زمینه آشنایی مردم مناطق مختلف را با آداب و رسوم، مهارت‌ها و اندیشه‌های یکدیگر فراهم آورد.^۵

ابداع کشاورزی، رویدادی مهم و سرنوشت‌ساز در زندگی انسان است. برخی باستان‌شناسان از این پدیده با عنوان «انقلاب کشاورزی»^۶ یاد می‌کنند و اهمیت و تأثیر آن را در تاریخ بشر همچون «انقلاب صنعتی» در قرن ۱۸م. می‌دانند. مهم‌ترین پیامدهای کشاورزی عبارت‌اند از:
۱- کشاورزان به منظور کاشت، داشت و برداشت محصول، از دوره‌گردی دست برداشتن و نخستین رستاهای را به عنوان سکونت‌گاه‌های دائم ایجاد کردند.
۲- به دلیل تولید اضافه

5

شكل گیری شهرها و
تأسیس تمدن

شكل گیری تجارت

تخصصی شدن کار

تولید مزاد بر نیاز

یک جانشینی و به وجود
آمدن رستاهای

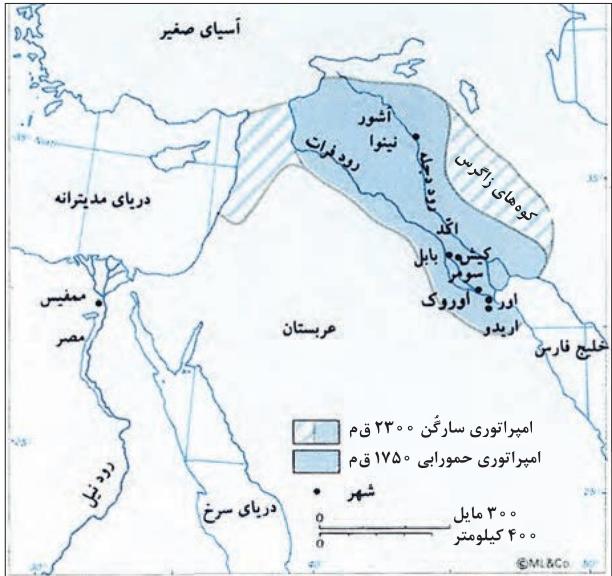
کشاورزی و
دامداری

۶-طبق کاوش های باستان شناسی ، نخستین تمدن ها در کجا و در چه زمانی شکل گرفته اند ؟

هرودت: «در بین النهرين از هر دانه، دویست دانه به عمل می آید.»

تمدن های نخستین

۱- بین النهرين

نقشه بین النهرين باستان

مستند «تمدن باشکوه سومر»

شکل گیری تمدن: کاوش های باستان شناسی در کشور عراق کنونی و جلگه خوزستان ایران نشان می دهد که نخستین مرکز تمدنی در حدود ۳۵۰۰ ق.م. در این مناطق شکل گرفته است. یافته های برخی باستان شناسان نشان می دهد که کشاورزان کوهپایه های زاگرس، برای نخستین بار، در دشت ها و جلگه های مجاور از جمله بین النهرين، شروع به کشاورزی کردند. از آنجا که در بین النهرين به دلیل کمبود بارندگی، امکان کشت دیم وجود نداشت، ساکنان این منطقه با حفر آبراه ها و ایجاد آبگیر های متعدد، زمین های وسیعی را در اطراف رودهای دجله و فرات به زیر کشت بر دند و محصولات فراوان و مازاد بر نیاز تولید کردند. افزایش جمعیت و تولید مازاد بر خوراک، موجب شد که روستاهای گسترش پیدا کنند و سرانجام نخستین شهر ها در این منطقه پدید آیند.

6

لوح گلی یکی از فرمانروایان سومری در ۲۴۰۰ ق.م. درباره ساخت شهرها و حفر آبراه

7

۷- چه عواملی باعث گسترش روستاهای پیدا کردند؟

۸-منظور از دولت شهر یا کشور شهر در تمدن سومر چه بوده است؟

۹-دیدگاه مردم بین النهرین از جمله سومریان را در مورد خدا پرستی بیان کنید

همراه روزتاها پیرامون خود، دارای حکومتی مستقل بودند
که به آنها دولت - شهر یا کشور - شهر گفته می شود.کیش این دولت - شهرها اغلب با یکدیگر در حال رقابت و جنگ به سر می برند.

سومر: اوّلین شهرها در ناحیه جنوبی بین النهرین، معروف به سومر به وجود آمدند. سومر نام یکی از اقوام کهنه ساکن این ناحیه نیز بود. اور، اوروک، لاکاش و **کیش** از جمله مهم ترین شهرهای سومر به شمار می رفتند **هریک** از این شهرها به

● موزائیک سنگی کشف شده از مقبره شاهی اور - سومر

و طوفان یا خشکسالی تنبیه خواهند کرد. **کاهنان** و به ویژه **کاهن اعظم** که معمولاً از دانش های عصر خود مطلع بودند، به عنوان واسطه میان مردم و خدایان عمل می کردند و قدرت و ثروت فراوان داشتند. کاهنان، در آغاز، پیشوایی دینی را به همراه فرمانروایی سیاسی بر عهده داشتند، **اما** سرانجام فرماندهان نظامی، قدرت را به دست گرفتند و حکومت را در خانواده خود موروثی کردند.

صنعتگران سومری علاوه بر مهارت در سفالگری، در ساخت ابزار و جنگ افزارهای مفرغین نیز ماهر بودند. در آن زمان، مردم جنوب غربی آسیا، کاربرد فلزات مختلفی مانند مس و قلع را آموخته بودند و از ترکیب این دو، اشیای مفرغین می ساختند که بسیار مقاوم و محکم بودند.

لوح های گلی فراوانی به خط میخی و زبان سومری در بقایای شهرهای سومری کشف شده است. به گمان برخی باستان شناسان، سومریان مخترع خط بوده اند و نخستین نوشته های جهان متعلق به آنان است. بعضی از این لوح ها حاوی آثار ادبی بلند، مانند افسانه گیلگمش است.

مردم بین النهرین، از جمله سومریان، خدایان متعددی را می پرستیدند و اعتقاد داشتند که هر شهر از آن خدایی است. آنان برای خدای شهر خویش پرستشگاه باشکوهی برپانموده، قربانی ها و هدایای بسیار نثارش می کردند. آنان معتقد بودند که خدایان، انسان را برای خدمت به خود آفریده است و اگر در این کار کوتاهی کنند، خدایان آنان را با فرو فرستادن سیل

● پیکره بز مفرغی کشف شده از گورستان شاهی شهر اور در سومر

۱۰-کاهنان چه کسانی بودند و چه نقشی در زندگی مردم سومر داشتند؟

۱۱- حوزه جغرافیایی تمدن اکدی در زمان سارگن را بنویسید؟

۱۲- مشهورترین فرمانروایی سلسله بابل قدیم چه کسی بود و چه اقداماتی انجام داد؟

۱۳- شیوه حکومتی که حمورابی بنیان نهاد چگونه بود؟

جستجو و کاوش

براساس برخی شواهد باستان‌شناسی و تاریخی، حضرت ابراهیم علیه السلام احتمالاً حدود چهار هزار سال پیش در اور (یکی از شهرهای سومر) به دنیا آمدۀ است. او در این شهر، مبارزۀ خود را بر ضد ستاره‌پرستی و بت‌پرستی آغاز کرد. با رجوع به مدخل ابراهیم در جلد دوم فرهنگ‌نامۀ کودکان و نوجوانان و با جلد اول کتاب داستان پیامبران، نوشته‌علی موسوی گرمارودی، سرگذشت حضرت ابراهیم علیه السلام را خلاصه کنید و در کلاس بخوانید.

سردیس مفرغی سارگن

آکد و بابل: در حدود ۲۴۰۰ ق.م.، قوم آکد که در مرکز بین‌النهرین می‌زیست، به فرماندهی سارگن بر کشور-شهرهای سومری مسلط شد سارگن سپس سرتاسر بین‌النهرین را به فرمان خود آورد و امپراتوری بزرگی تشکیل داد که از سواحل شرقی دریای مدیترانه تا کوه‌های زاگرس امتداد داشت. این امپراتوری، مردم و اقوامی را که دارای اندیشه، آداب و رسوم، صنعت و هنر گوناگونی بودند، بکارچه و متحدد کرد و موجب تبادل بیشتر فرهنگ و تمدن در بین‌النهرین شد.

11

مربوط به زراعت، آبیاری، کشتیرانی، خرید و فروش بردۀ، ارث، ازدواج و مجازات‌های انواع جرم‌ها و جنایت‌ها است. شهر بابل، پایتخت اموری‌ها، به دلیل داشتن موقعیت مناسب سیاسی و جغرافیایی، به یکی از مراکز بزرگ تجارت بین‌المللی در جهان باستان تبدیل شد و از ثروت و رفاه فراوانی برخوردار گردید. بابل در دوران سلسله‌های بعدی نیز همچنان شهری بزرگ و آباد بود.

پس از ضعف و زوال حکومت بابل قدیم، آشوریان که قومی جنگجو در شمال بین‌النهرین بودند، به قدرت رسیدند. حکومت آشور با لشکرکشی‌های پیاپی به سرزمین‌های همجوار و غارت و ویران کردن آنها، بر قلمرو و ثروت خود افزود. در درس نهم درباره آشوریان و نیز حکومت بابل جدید، مطالب بیشتری می‌خوانید.

امپراتوری سارگن حدود دو قرن دوام آورد و در پی آن، دورانی از بی‌ثبتی و ضعف فرا رسید. از حدود ۱۹۰۰ ق.م.، به تدریج قوم دیگری به نام اموری، قدرت خود را در مرکز بین‌النهرین گسترش داد و سلسله‌ای را تأسیس کرد که به بابل قدیم معروف است. مشهورترین فرمانروای این سلسله حمورابی بود که مناطق وسیعی از بین‌النهرین را فتح و ضمیمه قلمرو خود کرد. او همچنین اقدامات مهمی در زمینه کشورداری، کشاورزی و قانون‌گذاری انجام داد.

12

شیوه حکومتی حمورابی مبتنی بر قدرت و اختیارات فراوان پادشاه و اطاعت کامل حاکمان ولایات از او بود. او مقام پادشاهی را هدیه‌ای از جانب خداوند به خود می‌پندارد. مهم‌ترین دلیل شهرت حمورابی در تاریخ، به خاطر قانون نامه‌ای است که از او بر جای مانده و نخستین سند قانون‌گذاری جهان به شمار می‌رود. این قانون‌نامه، شامل مجموعه‌ای از قوانین

13

14

۱۴- کدام اقدام حمورابی باعث شهرت عمده او در تاریخ شده است؟ و قانون حمورابی شامل چه مواردی است؟

۱۵-ویژگی های دوره امپراتوری قدیم مصر را بنویسید؟

لوح سنتی قانون نامه حمورابی
موزه لوور پاریس

مهر استوانه‌ای متعلق به دوران آکد

در مصر نیز تمدن شروع به جوانه زدن کرد. در مصر، جریان زندگی و تمدن به رود پرآب و طویل نیل وابسته بود که از دریاچه‌های آفریقای مرکزی به سمت شمال جاری می‌شود و به دریای مدیترانه می‌رسید. آب نیل هر سال بر اثر ذوب شدن برف‌ها و بازیدن باران‌های بهاری، آرام آرام بالا می‌آید و سواحل پست را فرا می‌گیرد؛ سپس آهسته آهسته پس می‌نشیند و لایه‌ای از رسوبات غنی بر جای می‌گذارد و زمین‌های مرطوب را مستعد کشت و زرع می‌کند.

میراث تمدن بین النهرين: ساکنان بین النهرين، تمدنی عظیم را پی‌ریزی کردند که در زمینه‌های مختلف، از جمله سیاست و حکومت، قانون‌گذاری، معماری و شهرسازی، هنر، صنعت و خط به پیشرفت‌های چشمگیری دست یافت. تمدن بین النهرين بر تمدن‌های پیش از خود، از جمله تمدن ایران در زمان هخامنشیان و نیز تمدن یونان باستان، تأثیر بسزایی گذاشت.

۲- مصر، هدیه رود نیل

مدتی پس از آنکه سومریان زندگی در شهرها را آغاز کردند،

سروд مصریان باستان برای نیل

دوره امپراتوری قدیم، میانه و جدید تقسیم می‌کند.
(به نمودار خط زمان در صفحه ۴۰ توجه کنید). در دوره امپراتوری قدیم، قدرت فرعون‌ها در اوچ بود و اهرام سه‌گانه، که اکنون یکی از شاهکارهای معماری جهان باستان است، به دستور آنان ساخته شد. فرعون‌ها برای اداره امور کشور، از وزیر یا شخصی با عنوان «کارگزار کل کشور» استفاده می‌کردند که مسئولیت اداره امور اداری، مالی و قضایی را بر عهده داشت.

علاوه بر رود نیل که محیط مساعدی برای زندگی در مصر ایجاد کرده بود، موانع طبیعی مانند صحراء‌های گرم در شرق و غرب، دریای مدیترانه در شمال و صخره‌های شمالی، این کشور را از تهاجم خارجی حفظ می‌کرد. مصر اغلب از طریق شبه‌جزیره سینا در شمال شرق این کشور، در معرض هجوم بیرونی قرار داشت و عاقبت هم فاتحان، از همین مسیر به آن سرزمین دست یافتند.

سیاست و حکومت: مورخان، تاریخ مصر باستان را به سه

مستند اهرام سه گانه مصر

دین: مصریان باستان خدایان زیادی را می‌پرستیدند. حداقل نام چندین هزار خدا در نوشتہ‌های مصری شناسایی شده است. البته مردم مصر، خدایانشان را مهریان تر و دوستانه‌تر از خدایان سومری می‌پنداشتند. شاید به این سبب که زندگی در اطراف رود پر برکت نیل آسان تر و مطبوع‌تر از زندگی در کناره‌های دجله و فرات بود.

فرعون، قدرت و اعتبار زیادی در میان مردم داشت. آنچه او می‌کرد، اراده خدایان شمرده می‌شد و آنچه می‌گفت از زبان یکی از خدایان بود و فرمان‌های او می‌باشد بی‌چون و چرا اجرا شود. پسر یا هر یک از اعضای خانواده فرعون، حتی همسر او می‌توانست جانشین او شود. [16]

یک توضیح

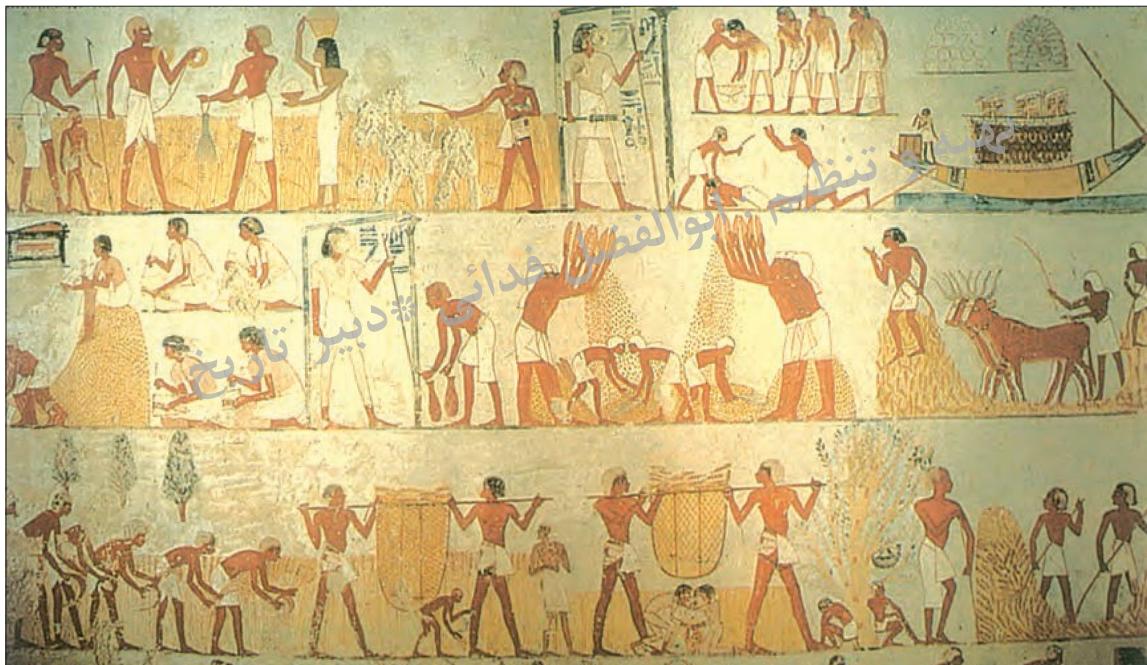
یکی از معروف‌ترین خدایان مصری، آمون خدای خورشید بود. ایزیس، خدای نیل و حاصلخیزی و او زیریس خدای زندگی پس از مرگ شمرده می‌شدند و پسر این دو (هور یا هوروس)، همان فرعون بود.

۱۷- آمن هوتب چهارم چه اقدامی در مورد مذهب و خدا پرستی انجام داد؟

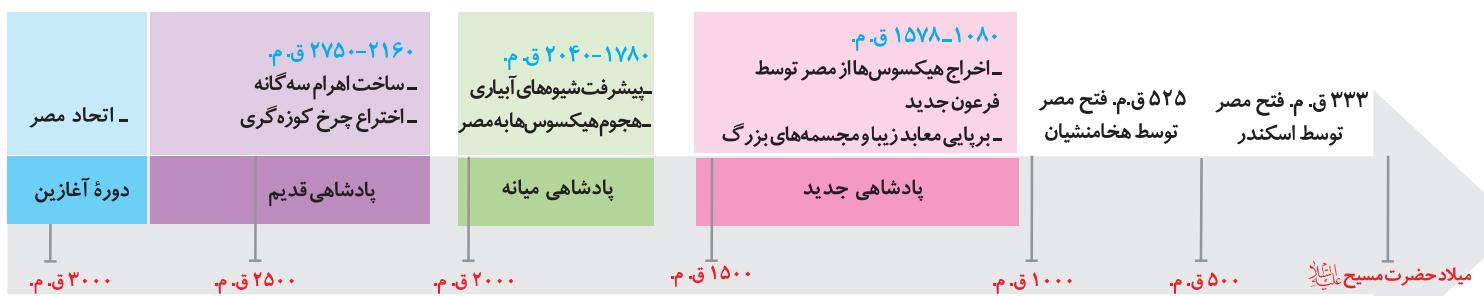
جامعه و اقتصاد: اساس زندگی در مصر باستان بر کشاورزی استوار بود. بیشتر جمعیت مردم را کشاورزان تشکیل می‌دادند. آنان در کشتزارهای اطراف نیل که متعلق به فرعون‌ها، کاهنان و مقام‌های حکومتی بود، کنده، جو، خرما و میوه‌های دیگر را کشت می‌کردند.

مصریان مردمی صبور و فرمان بر بودند. آموزه‌های دینی، آنان را به اطاعت بی‌چون و چرا از فرمان فرعون و مأموران او فرامی‌خواند. توده‌های مردم، علاوه بر پرداخت مالیات، ناگزیر بودند در ساختن آرامگاه‌ها، کاخ‌ها، معابد و نیز با حضور در جنگ‌ها، برای حکومت بیگاری کنند.

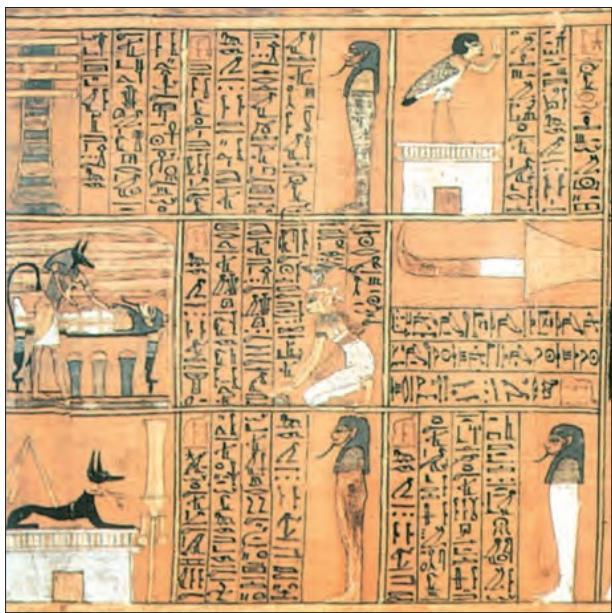
آمن هوتب چهارم [17] یکی از فرعون‌های دوره جدید، کوشید یگانه‌پرستی را در شکل پرستش خدای خورشید در مصر ترویج کند، اما پس از مرگ او، کاهنان که نقش مهمی در فرهنگ مصر داشتند، دوباره پرستش چندخدایی را رایج کردند. حضرت یوسف عليه السلام و حضرت موسی عليه السلام نیز به احتمال بسیار در دوران امپراتوری جدید، مردم مصر را به پرستش خدای یگانه دعوت کردند. مصریان به زندگی بعد از مرگ باور داشتند و معتقد بودند که روح پس از مرگ مدتی سرگردان می‌ماند و سپس به جسم بازمی‌گردد. به همین دلیل، اجساد فرعون‌ها را برای جلوگیری از فاسد شدن جسم، مویایی می‌کردند.

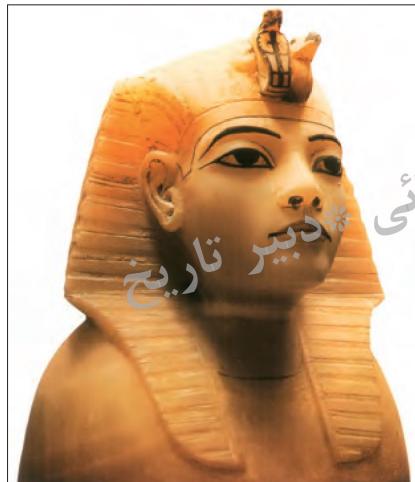
● نقاشی دیواری یکی از مقبره‌های شهر تیس که فعالیت کشاورزان را نشان می‌دهد.

۱۸- دو خط را که در مصر باستان ابداع شد نام ببرید؟

● صفحه‌ای از پاپیروس مصری به خط هیروگلیف

● در پوش مرمرین کوزه‌ای که محتوی امعا و احشای مومبایی شده فرعون (توت عنخ آمون) بوده و آن را به شکل سر و صورت خود او ساخته بودند.

ادبیات و هنر: یکی از دستاوردهای برجسته تمدن مصر باستان، ابداع خط‌های **هیروگلیف** و **دموتیک** بود که از هریک در جاهای متفاوت استفاده می‌شد. مصریان همچنین با استفاده از نی، کاغذ پاپیروس را ابداع کردند. شماری از این پاپیروس‌ها که حاوی مطالب ادبی، دینی، شرح حال و اقدامات فرعون‌هاست، بر جای مانده است.

تمدن مصر بیش از هر چیز به خاطر بناهای باستانی مانند اهرام، معابد، کاخ‌ها و نیز آثار هنری به ویژه مجسمه‌ها شهرت دارد. مصر از منابع طبیعی سنگ آهک و سنگ خارا بهره‌مند بود و معماران مصری برای ساختن هرم و دیگر بناها از آنها استفاده می‌کردند. ساخت این بناهای عظیم نیازمند دانش و مهارت بسیار بود و ساختن آنها بدون محاسبات دقیق هندسی و ریاضی امکان‌پذیر نبود.

مصریان باستان همچنین در نقاشی، مجسمه‌سازی و ساخت جنگ‌افزارها و دیگر ابزارها، خلاقیت و مهارت داشتند و آثار زیبا و ظریفی را خلق کردند. آنان برای ساختن این اشیاء، از معادن دوردست، مس و طلا استخراج می‌کردند.

پرسش‌های نمونه

۱ سه تفاوت عمده دوره گردآوری خوارک با دوره تولید خوارک را بنویسید.

۲ ابداع کشاورزی چه پیامدهای مهمی برای بشر داشت؟

۳ تأثیر و نقش شرایط طبیعی و اقلیمی بین‌النهرین و مصر را در شکل گیری تمدن به شکل مقایسه‌ای توضیح دهید.

۴ شباهت‌ها و تفاوت‌های دین سومریان و مصریان باستان را، با ذکر دلیل، بیان کنید.

۵ تأثیر حمورابی را بر تمدن بین‌النهرین شرح دهید.

شرکت در آزمون های سرای تاریخ
www.azmoon.sarayetarikh.ir

آزمون های آنلاین سرای تاریخ

- ✓ پایه دهم (تاریخ ۱)
- ✓ پایه یازدهم (تاریخ ۲)
- ✓ پایه دوازدهم (تاریخ ۳)

سوالات تستی درس به درس بصورت رایگان
آزمون های جامع کنکوری درس تاریخ
نمونه سوالات امتحانی

دانلود سوالات درس به درس تاریخ (۱) ، تاریخ (۲) ، تاریخ (۳)

وب سایت سرای تاریخ مرجعی کامل درباره تاریخ ایران و جهان www.sarayetarikh.ir

www.azmoon.sarayetarikh.ir

سایت عضویت و شرکت در آزمون ها

ایمیل : sarayetarikh@gmail.com

تهییه و تنظیم : ابوالفضل فدائی (دبیر تاریخ)